

EUROMONITOR

RAPORT TRIMESTRIAL DE MONITORIZARE A PROGRESULUI ÎN
IMPLEMENTAREA PLANULUI DE ACȚIUNI UNIUNEA EUROPEANĂ-
REPUBLICA MOLDOVA ÎN PERIOADA IULIE-SEPTEMBRIE 2014

Autori:

Igor Boțan
Polina Panainte
Mariana Kalughin
Denis Cenușa
Iurie Morcotylo
Adrian Lupușor

Chișinău, decembrie 2014

Notă: Autorii au realizat acest raport cu bună-credință și bune intenții. Numai autorii sunt responsabili de afirmațiile și concluziile exprimate, care nu sunt în mod necesar împărtășite de Fundația Soros-Moldova, Guvernul Republicii Moldova sau alte instituții menționate în raport.

CUPRINS

Introducere	3
■ Reforma Justiției.....	4
■ Combaterea corupției	5
■ Drepturile și libertățile fundamentale ale omului	6
■ Soluționarea conflictului transnistrean	7
■ Creșterea bunăstării populației.....	8
■ Politici macroeconomice și macrofinanciare	9
■ Economia de piață funcțională	10
■ Dezvoltarea rurală și regională	10
■ Politica socială și de ocupare a forței de muncă	11
■ Relații comerciale	11
■ Serviciul vamal	13
■ Standardele, reglementările tehnice și procedurile de evaluare a conformității (domenii armonizate).....	14
■ Eliminarea restricțiilor și optimizarea administrării (domeniile nearmonizate)	14
■ Aspecte sanitare și fitosanitare	15
■ Dreptul de stabilire și dreptul societăților	16
■ Politica concurențială	17
■ Statistica.....	17
■ Politica industrială.....	18
■ Sănătatea publică	18
■ Servicii financiare.....	19
■ Controlul financiar și aspectele aferente	20
■ Circulația capitalului și a plăților curente	20
■ Circulația persoanelor, inclusiv circulația muncitorilor și coordonarea politicilor de securitate socială.....	21
■ Drepturile de proprietate intelectuală și industrială	21
■ Transport	22
■ Societatea informațională.....	23
■ Achiziții publice	24
■ Impozitarea.....	25

Introducere

Raportul trimestrial de monitorizare a progresului în implementarea PAUEM în perioada iulie-septembrie 2014 este elaborat în cadrul proiectului comun "Relațiile UE-Moldova – monitorizarea progresului în cadrul Parteneriatului estic în anul 2014" finanțat de Fundația Soros-Moldova. Acesta este cel de-al 33-lea Euromonitor elaborat începând cu anul 2005 în vederea monitorizării progreselor autorităților în îndeplinirea angajamentelor asumate în relație cu Uniunea Europeană.

Euromonitorul este un produs elaborat trimestrial în scopul informării și stimulării participării active a publicului în dezbaterile legate de procesul de integrare europeană. Raportul este fundamentat pe evaluarea progresului înregistrat de autorități, problemele și oportunitățile procesului de integrare la toate nivelele de politici prioritare. Monitorizarea progresului este bazată pe o metodologie special elaborată, iar rezultatele acesteia sunt prezentate publicului larg într-o manieră accesibilă și atractivă.

Raportul trimestrial este structurat pe **28 de domenii**, în cadrul carora sunt prezentate evoluțiile perioadei monitorizate, este evaluat impactul acțiunilor întreprinse și identificate probleme majore. Raportul este disponibil pe paginile web a organizațiilor partere www.e-democracy.md și www.expert-grup.org. De asemenea, a fost creată pagina separată - www.euromonitor.md, care este concepută ca un instrument de vizualizare intuitivă și prietenoasă a dinamicii progresului în procesul de integrare europeană a Moldovei. Pagina www.euromonitor.md prezintă o evaluare a situației inițiale (2005), a progreselor anuale și a progresului trimestrial realizat la nivelul fiecărei acțiuni/reforme în parte, domeniului de politici și la nivel global. Prezentarea situației inițiale (din 2005) și a celei curente (2012) se face în baza concluziilor raportului de evaluare a progresului pentru anii 2005-2012 și este axat pe domeniile incluse în raport. Progresul trimestrial pentru anul 2014 este, de asemenea, evaluat în baza domeniilor incluse în raport.

■ Reforma Justiției

Evoluții trimestriale majore

Continuă implementarea Strategiei de reformare a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 (SRSJ). Către 01 iulie 2014, potrivit Raportului trimestrial nr. 6 de monitorizare a implementării SRSJ¹, din 288 de acțiuni planificate pentru a fi realizate pînă la 30 iunie 2014, 173 au fost realizate, iar 115 sunt în continuare nerealizate, ceea ce constituie, respectiv, un raport procentual de 60% față de 40%. Această rată denotă o creștere pozitivă, însă nu una esențială, comparativ cu perioada anterioară.

În vederea optimizării hărții judecătorești, prin Legea nr. 177 din 25.07.2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, adoptată prin angajarea răspunderii Guvernului față de Parlament, a fost desființată Curtea de Apel Bender, iar localitățile care intrau în jurisdicția acesteia au fost transferate în jurisdicția Curții de Apel Chișinău.

Au fost eficientizate procedurile de ridicare a imunității judecătorilor, intervențiile legislative în acest scop, mai mulți ani la rînd, cunoscînd un parcurs dificil. Amintim, că un proiect în acest sens (nr. 2498) a fost înregistrat în Parlament de către un grup de deputați la 15.11.2011, în scurt timp, la 04.04.2012, proiectul fiind retras. Ulterior, la inițiativa Guvernului, autor nemijlocit fiind Ministerul Justiției, prin Legea nr. 153 din 05.07.2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, a fost exclusă necesitatea obținerii consimțămîntului Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorului, pentru reținerea, aducerea silită, arestarea și percheziționarea acestuia în cazul săvîrșirii infracțiunilor de corupere pasivă și trafic de influență, precum și pentru sancționarea contravențională. Aceste prevederi, prin sesizarea Curții Supreme de Justiție, au fost contestate la Curtea Constituțională, care, prin Hotărîrea nr. 22 din 05.09.2013, a admis sesizarea în partea ce ține de: excluderea acordului CSM pentru reținerea, aducerea silită și percheziționarea judecătorului în cazul săvîrșirii infracțiunilor specificate de la etapa pornirii procesului penal pînă la etapa pornirii urmăririi penale de către Procurorul general; excluderea prevederilor privind aplicarea sancțiunii contravenționale judecătorilor numai de către instanța de judecată și cu acordul CSM. A fost respinsă sesizarea în partea ce ține de excluderea acordului CSM pentru pornirea urmăririi penale în privința judecătorului în cazul săvîrșirii infracțiunilor de corupere pasivă și trafic de influență, aceste norme fiind recunoscute constituționale. În contextul acestei hotărîri, prin Legea nr. 177 din 25.07.2014, prin angajarea răspunderii Guvernului față de Parlament, au fost adoptate modificări și completări de rigoare, prevederile speciale fiind extinse și în privința infracțiunilor de spălare a banilor și îmbogățire ilicită.

Impactul acțiunilor întreprinse

La general, nivelul de satisfacție a justițiabililor față de sistemul justiției este în creștere, chiar dacă această creștere nu este spectaculoasă. Acest fapt este determinat, inclusiv, de numărul de ședințe înregistrate audio, numărul de ședințe desfășurate în sălile de ședințe, precum și solemnitatea ședințelor.²

Principalele probleme depistate

În pofida unei dinamici, la general, pozitive în realizarea SRSJ, există probleme în realizarea acțiunilor curente și a recuperării celor restante. Se constată întârzieri esențiale în reformarea Procuraturii, dar și în optimizarea hărții dislocării instanțelor judecătorești. În acest sens, aprobarea Concepției de reformă a Procuraturii, prin Legea nr. 122 din 03.07.2014, ca și desființarea Curții de Apel Bender, sînt insuficiente.

În pofida dinamicii pozitive a numărului de ședințe care au fost înregistrate audio, a numărului de ședințe desfășurate în sălile de ședințe, precum și solemnitatea ședințelor, acești indicator nu sînt constanți în toate instanțele de judecată,

¹ http://www.promolex.md/upload/publications/ro/doc_1401270481.pdf, Asociația Promo-LEX, Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă (AGER), Raport trimestrial nr. 6 de monitorizare a implementării Strategiei de Reformă în Sectorul Justiției (perioada de monitorizare 1 aprilie – 30 iunie, 2014).

² Ibidem.

cea mai problematică fiind activitatea Curții de Apel Chișinău. Se mai mențin probleme în partea ce ține de facilitățile clădirilor instanțelor de judecată, precum și gestionarea platformelor electronice ale instanțelor.

■ Combaterea corupției

Evoluții trimestriale majore

Centrul Național Anticorupție (CNA) și Comisia Națională de Integritate (CNI) își desfășoară activitatea în limitele mandatelor instituționale. CNA informează, de rînd cu dosarele penale intentate, despre campaniile de sensibilizare anticorupție, inclusiv instruirile efectuate în contextul Legii nr. 325 din 23.12.2013 cu privire la testarea integrității profesionale. Potrivit CNA, din 15 august 2014, circa 15 000 de funcționari publici au beneficiat de instruire în acest sens.³

Pornind de la statisticile oferite de către CNI pentru primul semestru al anului 2014⁴, autoritatea evoluează în activitate, fiind inițiate 121 controale, inclusiv 54 - din oficiu. Controalele inițiate inclusiv au fost axate pe: 66 eventuale cazuri de încălcare a regimului juridic al declarării veniturilor și proprietății, ceea ce constituie 54,5% din numărul total de controale; 35 eventuale cazuri de încălcare a regimului juridic al conflictului de interese sau 28,9 % din numărul total de controale inițiate; 20 eventuale cazuri de încălcare a regimului juridic al incompatibilităților și restricțiilor, adică 16,5% din numărul total de controale. Dosarele de control s-au referit la 101 subiecți ai declarării, cuprinzînd 63 funcționari din veriga de conducere și 38 funcționari din categoria celor de execuție. Au fost finalizate 113 dosare, inclusiv 59 inițiate în 2013 și 54 inițiate în 2014. Din numărul total de dosare încheiate, 58 au fost finalizate prin adoptarea actului de constatare a încălcărilor admise de către subiecții declarării, 55 - prin clasare (pe motiv că faptele sesizate nu s-au confirmat).

La general, activitatea de prevenire și combatere a corupției a fost ghidată de Planul de acțiuni pe anii 2014-2015 privind implementarea Strategiei naționale anticorupție (2011-2015), aprobat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 76 din 16.05.2014. Potrivit statisticilor pentru semestrul I al anului 2014⁵, către 01 iulie 2014, 72 % din acțiunile planificate au fost realizate cu succes, 17 % se constată a fi ca restante, iar 11 % sunt în proces de derulare.

Impactul acțiunilor întreprinse

Deși nu putem constata și cuantifica impactul real al activității CNI, sînt de remarcat dosarele penale expediate instanțelor de judecată pe cazurile de fals în declarații. Potrivit informațiilor oferite de către Procuratura Generală la 02 octombrie 2014⁶, Procuratura Anticorupție a finalizat urmărirea penală și a expediat instanței de judecată cauza penală de învinuire a Primarului din satul Cimișeni, raionul Criuleni, în acțiunile căruia, procurorii au constatat fals în declarații (352¹ Cod penal). Respectiva cauză penală a fost pornită în baza sesizării parvenite la finele lunii mai curent de la CNI privind neconcordanțele și omisiunile din declarațiile cu privire la venituri și proprietate ale respectivei persoane. Au fost stabilite discrepanțe dintre starea de fapt și datele din declarațiile depuse de către acesta pentru anul 2012, învinuitul nedeclarînd: 1782 bunuri imobile (terenuri și clădiri) deținute împreună cu soția sa; 10 unități de transport, deținute împreună cu soția sa; 6 conturi bancare; venitul obținut împreună cu soția sa în sumă totală de 64 530 lei moldovenești; venitul obținut sub formă de transfer în sumă de 79 970 euro, etc. Cauza penală de învinuire a primarului a fost expediată spre examinare în Judecătoria Criuleni. Acesta este al doilea dosar de acest gen, expediat de procurori în instanța de judecată, după ce în luna mai curent, Procuratura Anticorupție a deferit justiției cauza penală de învinuire a directorului Direcției generale analiză, monitorizare și evaluare a politicilor a Ministerului Afacerilor Interne.

³ <http://cna.md/ro/evenimente/zero-toleranta-fata-coruptie-bilant-saptaminal>

⁴ <http://cni.md/wp-content/uploads/2014/08/Raport-CNI-Sem.I-2014.doc>, Raport privind activitatea Comisiei Naționale de Integritate în semestrul I al anului 2014.

⁵ http://cna.md/sites/default/files/sna_rapoarte/raportul_de_monitorizare-s1_2014_0.pdf, Raport de monitorizare a realizării Planului de acțiuni pe anii 2014-2015 pentru implementarea Strategiei naționale anticorupție pe anii 2011-2015.

⁶ <http://www.procuratura.md/md/news/1211/1/5742/>

Principalele probleme identificate

Întârzierea în aprobarea Planului de acțiuni pe anii 2014–2015 privind implementarea Strategiei naționale anticorupție (2011–2015) a determinat nerealizarea mai multor activități preconizate. Astfel, către iulie 2014, 7 acțiuni rămâneau a fi restante, inclusiv: 3 restante înregistrate de CNI (elaborarea unor studii în domeniul de activitate, ajustarea cadrului legislativ, revizuirea modelelor de declarații); 1 restanță înregistrată de Procuratura Generală (modificarea legislației în vederea tragerii la răspundere juridică a membrilor organelor colegiale de decizie); 1 restanță înregistrată de Ministerul Finanțelor (Serviciul Vamal) (revizuirea Codului de conduită a colaboratorului vamal); 1 restanță înregistrată de Ministerul Sănătății (revizuirea Codului cadru de etică/deontologic al lucrătorului medical și farmaceutic). Totodată, autoritățile urmează să-și consolideze eforturile în partea ce ține de elaborarea regulamentelor interne privind avertizorii de integritate. Doar 70% din autorități au realizat în termen respectiva acțiune.

Activitatea CNI continuă a fi afectată de legislația de profil confuză și lacunară, fapt care impune revizuirea și amendarea în regim prioritar al cadrului legislativ respectiv.

■ Drepturile și libertățile fundamentale ale omului

Evoluții trimestriale majore

- A fost inițiat procesul de ajustare a legislației naționale cu prevederile Legii nr. 5-XVI din 9 februarie 2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați. Proiectul de Lege elaborat prevede în calitate de măsură afirmativă pentru promovarea femeilor la funcții decizionale, includerea cotei de participare minimă de 40% a ambelor sexe în cadrul autorităților publice centrale și locale. Proiectul Hotărârii Guvernului pentru modificarea și completarea unor acte legislative a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 322 din 08 mai 2014. La demersul Guvernului Proiectul a fost înregistrat în Parlamentul Republicii Moldova cu nr. 180 din 15.05.2014, a fost audiat în patru Comisii Parlamentare și pe data de 17 iulie 2014 a fost aprobat în prima lectură.
- A fost expediat pentru avizare la Guvern Proiectul cu titlu de inițiativă legislativă pentru modificarea articolului 7 din Legea nr.845-XII din 03.01.1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, prin care se completează cu un alineat nou ce ține de reprezentarea fiecărui gen în proporție de cel puțin 30% în Consiliile de administrare ale Societăților comerciale în care statul deține o cotă- parte sau întreg capitalul social, inclusiv și în întreprinderile de stat și cele municipale. Proiectul de Lege pentru modificarea articolului 7 din Legea nr.845 – XII din 3 ianuarie 1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi a fost înregistrat în Parlament cu Nr. 503 din 05.12.2013 și urmează să fie examinat de Parlament.
- Totodată, menționăm faptul că, cu titlul de inițiativă legislativă a fost înaintat Parlamentului proiectul de Lege pentru completarea articolului 41 din Codul electoral nr. 1381XIII din 21 noiembrie 1997, în contextul includerii în mod obligatoriu pe listele de candidați pentru alegerile parlamentare și locale cel puțin 30% femei din numărul candidaților. Proiectul de Lege pentru completarea articolului 41 din Codul electoral nr. 1381XIII din 21 noiembrie 1997 a fost înregistrat cu numărul 101 din 11.03.2014 și a fost votat în prima lectură.

Principalele probleme depistate

- La finalul mandatului legislativul nu a reușit să promoveze un șir de legi menite să asigure o mai bună protecție a drepturilor omului în Republica Moldova. În acest sens menționăm neadoptarea în lectură finală a proiectului de lege cu privire la introducerea unei cote de reprezentare minimă atât pentru femei, cât și pentru bărbați pentru a asigura promovarea participării active a femeilor la luarea deciziilor în structurile de reprezentare publică. De asemenea, nu au fost aprobate în lectură finală modificările Codului Audiovizualului care ar reglementa transparența finanțării și proprietății mass-media.
- Lipsa consensului asupra candidaților pentru funcția de Avocați ai poporului. Chiar dacă Legea nr.52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul poporului a intrat în vigoare încă în aprilie 2014, aceasta este nefuncțională în condițiile în care candidaturile selectate în urma unui concurs public nu au avut susținerea majorității parlamentare.

- Securitatea la locul de muncă continuă a fi o problemă, iar cadrul legal și normativ care reglementează acest domeniu e încă în proces de dezvoltare. Astfel, în prima jumătate a anului 2014 - 17 persoane au decedat în accidente de muncă, numărul accidentelor produse la întreprinderi și comunicate la Inspectoratul de Stat al Muncii este în creștere cu 14 la sută.
- Moldova rămâne a fi monitorizată de Consiliul Europei, și nu este gata să treacă la etapa post-monitorizare. Printre "datoriile" Moldovei se înscrie reformarea justiției și a organelor de drept.
- Moldova a coborât o poziție față de anul trecut în Indexul Libertății Presei, plasându-se pe locul 56, în categoria statelor cu „probleme vizibile” în domeniul pluralismului, independenței presei, mediul în care lucrează jurnaliștii și autocenzura, cadrul legislativ, transparența instituțiilor, infrastructura necesară jurnaliștilor.

■ Soluționarea conflictului transnistrean

Acordul de Asociere cu UE – noi oportunități pentru reglementarea transnistreană

La 10 iulie 2014 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat o declarație cu privire la procesele de reintegrare teritorială a țării în contextul parcursului european al Republicii Moldova, după semnarea Acordului de Asociere (AA). Potrivit textului documentului:

- reintegrarea teritorială a Republicii Moldova reprezintă o prioritate națională;
- procesul de integrare europeană reprezintă forța motrice a reformelor majore legislative, instituționale și în domeniul realizării politicilor publice;
- autorităților moldovenești vor promova soluționarea conflictului exclusiv pe calea negocierilor, cu respectarea suveranității și integrității teritoriale a țării;
- crearea Zonei de Comerț Liber Aprofundat și Cuprinzător (ZCLAC) reprezintă un pas major în asigurarea libertății circulației bunurilor și serviciilor între Republica Moldova și UE, iar liberalizarea regimului de vize deja asigură libera circulație a cetățenilor Republicii Moldova de pe ambele maluri ale Nistrului în UE;
- autoritățile moldovene vor continua să întreprindă eforturi menite să asigure accesul egal al locuitorilor și comunității de afaceri de pe ambele maluri ale Nistrului la noile oportunități care se deschid odată cu ratificarea AA și crearea ZCLAC între Republica Moldova și UE;
- autoritățile moldovene vor oferi partenerilor de dialog de la Tiraspol informațiile necesare cu privire la eforturile întreprinse la nivel executiv și legislativ în vederea pregătirii către implementare a prevederilor acordului ZCLAC;
- decizia UE de a prelungi aplicarea Preferințelor Comerciale Autonome pentru agenții economici din regiunea transnistreană până la finele anului 2015 oferă timpul necesar pentru identificarea unor soluții.

La 23 iulie 2014, Rezoluția Senatul SUA a adoptat cu vot unanim Rezoluția SR 500 prin care a lansat un apel către UE de a aprofunda integrarea sa politică și economică cu Republica Moldova. De asemenea, rezoluția se referă la noile provocări regionale legate de comportamentul Federației Ruse, care exercită presiuni economice și susține mișcările separatiste pe teritoriul Republicii Moldova. În textul rezoluției se cere îndeplinirea de către Federația Rusă a angajamentelor asumate anterior privind retragerea forțelor militare și munițiilor sale de pe teritoriul recunoscut pe plan internațional al Republicii Moldova. Pe de altă parte, rezoluția a încurajat liderii din regiunea transnistreană să reia negocierile de reglementare politică a conflictului.

Înlocuirea negocierilor în format „5+2” cu consultări ale reprezentanților politici

Premierul, Iurii Leancă, și Președintele Parlamentului, Igor Corman, au avut întrevederi cu noul șef al Misiunii OSCE în Republica Moldova, Michael Scanlan, în cadrul cărora a fost confirmată necesitatea menținerii dialogului politic activ între actorii și partenerii implicați în procesul de reglementare, în conformitate cu principiile și procedurile negocierilor în formatul „5+2”. De fapt, în perioada de referință nu s-au purtat negocieri în format „5+2”, deși fusese programate pentru 11-12 septembrie, din cauza refuzului părții transnistrene. În schimb, au avut loc un șir de consultări separate cu mediatorii și observatorii la Chișinău și Tiraspol. În cadrul acestora au fost discutate probleme referitoare la:

- situația școlilor moldovenești cu predare în grafia latină din regiunea transnistreană, în special subiectul despre elaborarea unui Regulament privind instituirea unui mecanism în care să fie stabilite principiile de bază ale

funcționării instituțiilor de învățământ din regiunea transnistreană, subordonate Ministerului Educației al Republicii Moldova. De asemenea, au fost discutate aspectele tehnice referitoare la plata chiriei pentru spațiile în care activează școlile, inspecțiile comune în școli referitor la respectarea normelor sanitaro-igienice și normelor anti-incendiu;

- acțiunile unilaterale ale structurilor de forță transnistrene, precum extinderea ilegală a infrastructurii așanumitelor posturi de control la linia administrativă, complicarea procedurii de trecere și limitarea termenului de aflare în stînga Nistrului;
- dosarele penale care au fost pornite de Procuratura Generală a Republicii Moldova pe numele mai multor reprezentanți ai structurilor din regiune pentru depășirea atribuțiilor.
- suprapunerea de frecvențe în domeniul telecomunicațiilor, care pot crea blocaje în transmisiunea unor posturi TV, a telefoniei mobile sau pentru conexiunea la internet. A fost invocată necesitatea respectării standardelor și angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova ce decurg din tratatele la care statul nostru este parte;
- accesului fermierilor din raionul Dubăsari la terenurile agricole situate după traseul Tiraspol-Camenca, precum și aspecte din domeniul interacțiunii economice între maluri.

Activitatea Comisiei Unificate de Control

În perioada de referință, activitatea Comisiei Unificate de Control a întâmpinat dificultăți din cauza nerespectării de către partea transnistreană a prevederilor înțelegerilor anterioare privind:

- extinderea neautorizată a infrastructurii posturilor structurilor de forță transnistrene la intrare în or. Bender;
- nerespectarea prevederilor Acordului din 1992 ce țin de asigurarea liberei circulații a cetățenilor prin Zona de securitate;
- blocarea premeditată a deplasării observatorilor militari la locul incidentelor, precum și blocarea solicitărilor Republicii Moldova privind documentarea incidentelor care se produc în Zona de securitate;
- majorarea necoordonată a infrastructurii posturilor migraționale, de grăniceri și vameși;
- complicarea procedurii de înregistrare migrațională cu scopul limitării pînă la 90 de zile a termenului de aflare în stînga Nistrului;
- blocarea căilor de acces către terenurile agricole (prin săparea unor șanțuri) în vecinătatea satelor Doroțcaia și Pohrebea din raionul Dubăsari etc.

La 24 iulie 2014, în cadrul ședinței special a CUC și-au început activitatea noul reprezentant al Ambasadei Ucrainei în Republica Moldova, dl Serghei Jivciuc, precum și comandantul noului grup de observatori militari din partea Ucrainei, Lieutenant Colonelul, Nîrko Vitalii.

■ Creșterea bunăstării populației

Evoluții trimestriale majore

Principalele măsuri orientate către fortificarea bunăstării populației în trimestrul trei au avut preponderent un caracter social general, dar cu un accent adițional asupra consolidării sistemului de protecție socială a copilului. Astfel, a fost aprobat de către executiv noul Regulament-cadru privind organizarea și funcționarea serviciului de asistență parentală profesionistă și a standardelor minime de calitate, care succede documentele similare din anul 2007. Aprobarea noului regulament are scopul consolidarea și dezvoltarea în continuare a sistemului rezidențial de îngrijire a copilului, un interes special acordîndu-se procesului de dezvoltare a serviciilor alternative de tip familial. În același timp, noile standarde minime de calitate pentru serviciul de asistență parentală profesionistă au fost racordate la Liniile Directoare ONU pentru îngrijirea alternativă a copilului, Republica Moldova fiind printr primele țări din regiune care transpune prevederile respective. Concomitent, au fost aprobate și Standardele minime de calitate pentru Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii, care vor contribui la îmbunătățirea calității serviciilor prestate de către autoritățile de resort.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Aprobarea și implementarea documentelor ce țin de protecția socială a familiei și a copilului vor contribui la o dezvoltare mai uniformă a cadrului instituțional și cel normativ, accentuîndu-se dezvoltarea serviciilor alternative de tip familial. Astfel, stimularea serviciilor alternative de acest gen va contribui la incluziunea

socială a copiilor separați de familia lor naturală sau a copiilor aflați într-o stare de dificultate. Totodată, adoptarea standardelor minime de calitate va contribui la asigurarea copiilor tuturor drepturilor, precum și la diminuarea riscurilor de abuzuri din partea prestatorilor de servicii. De asemenea, standardele de sprijin pentru familiile cu copii vor contribui la ridicarea calității serviciilor prestate, precum și la o sporire a responsabilităților autorităților locale în protejarea drepturilor copilului.

Principalele probleme depistate

- Instituirea cadrului instituțional și normativ a serviciului de asistență parentală profesionistă este doar primul pas spre ameliorarea situației cu copiii lipsiți de îngrijirea părintească sau care sunt în zona acestui risc. Totodată, alocările financiare pentru prestarea acestui serviciu sunt prea mici pentru a stimula numărul familiilor în prestarea acestui tip de servicii. De asemenea, actualul sistem de protecție socială a familiei și copilului, avînd mai mult un caracter reactiv, necesită o dezvoltare a mecanismelor de identificare timpurie a situațiilor de risc în familie. În acest context, este stringent de fortificat în continuare cadrul instituțional de protecție socială și de sprijin familial.

■ Politici macroeconomice și macrofinanciare

Evoluții trimestriale majore

Printre deciziile cu impact macroeconomic și macrofinanciar în trimestrul trei, se evidențiază asumarea răspunderii guvernului față de parlament asupra modificărilor la bugetul de stat, celui de asigurări sociale, precum și a fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală. Modificările în bugetele menționate sunt dictate de necesitățile de ajustare la evoluția economiei per ansamblu în prima jumătate a anului. De asemenea, majorarea planificată a salariilor în sectorul bugetar și a pensiilor, compensarea deficitului crescut al bugetului de asigurări sociale cu resurse din bugetul de stat a necesitat revizuirea surselor de venituri publice. Nu în ultimul rînd, a avut loc și prioritizarea programelor de cheltuieli, în baza estimărilor actualizate a cadrului de resurse financiare. Alte inițiative a guvernului cu impact macroeconomic, au fost aprobarea unor măsuri de susținere a producătorilor de fructe, legume, struguri și conserve ca consecință a embargoului impus de către Federația Rusă. Anume, au fost anulate pînă la 30 noiembrie procedurile de executare silită a obligației fiscale și a altor plăți la bugetul public național, iar altă măsură de acest gen fiind neaplicarea majorării de întîrziere pentru neonorarea în termen a obligațiilor fiscale. Pentru susținerea producătorilor din sectorul vitivinicol, s-a luat decizia de a scuti de accize distilatele obținute pe baza de vin, produse în Republica Moldova și avînd scopul de a fi utilizate ca materie primă pentru producerea altor mărfuri. Finalmente, în pachetul actelor normative pe care guvernul și-a asumat răspunderea figurează și Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale, care va înlocui vechea Lege privind sistemul bugetar și procesul bugetar.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Aprobarea ajustărilor la bugetul public național, măsurilor de asistență a producătorilor autohtoni afectați de embargoul rusesc va permite racordarea finanțelor publice la conjunctura reală economică. De asemenea, mecanismele de asistență fiscală acordată agenților economici din sectorul agro-alimentar va diminua impactul negativ al embargoului și va permite minimizarea costurilor aferente sectorului. În același timp, aprobarea noii Legi a finanțelor publice va contribui esențial la îmbunătățirea cadrului de management și de transparență a sectorului dat.

Principalele probleme depistate

Principala problemă a tuturor inițiativelor specificate este modul de aprobare a lor, și anume prin asumarea răspunderii de către guvern. Mecanismul acesta excepțional de aprobare a legilor atestă despre imperfecțiunea relațiilor de colaborare dintre executiv și legislativ, lipsa consensului în coaliția de guvernare, precum și imposibilitatea de a dezbate deschis în parlament proiectele de legi.

■ Economia de piață funcțională

Evoluții trimestriale majore

În perioada de monitorizare au fost întreprinse un set de măsuri menite să contribuie la îmbunătățirea competitivității economiei naționale. Se evidențiază aprobarea de către executiv a Proiectului Hotărârii de Guvern cu privire la instituirea Consiliului pentru Competitivitate. Consiliul respectiv va coordona, monitoriza și evalua activitățile administrației publice centrale privind implementarea Foii de parcurs pentru ameliorarea competitivității în Republica Moldova. Documentul respectiv, cât și tot cadrul instituțional de competitivitate, are ca scop eliminarea barierilor în implementarea cu succes a Acordului de Asociere, precum și stimularea reformelor structurale. De asemenea, în această perioadă guvernul a semnat două acorduri cu Banca Mondială în valoare de 45 milioane de dolari, destinați realizării Proiectului de Ameliorare a Competitivității (PAC II). Proiectul dat, venind în suport la Consiliul creat, va asista întreprinderile locale prin îmbunătățirea cadrului de reglementare și prin facilitarea accesului la finanțare pentru companiile orientate către export.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Dezvoltarea intensă a cadrului instituțional de competitivitate și asistența financiară din partea donatorilor externi va crea un mediu favorabil pentru companiile autohtone de mărire a competitivității, inclusiv și pe piețele europene. De asemenea, cadrul de reglementare a mediului de afaceri va deveni mai propice deschiderii și dezvoltării noilor companii.

Principalele probleme depistate

Printre principalele provocări pentru activitatea Consiliului de Competitivitate și transpunerea în practică a Foii de parcurs, putem menționa calitatea joasă a cadrului instituțional public, prevalarea unor interese de grup în cadrul Consiliului, precum și lipsa progresului pe alte componente de ameliorare a mediului de afaceri, inclusiv și persistența corupției.

■ Dezvoltarea rurală și regională

Evoluții trimestriale majore

Principalele acțiuni cu impact socio-economic regional în trimestrul trei au ținut preponderent de finalizarea unor proiecte infrastructurale. Astfel, au fost date în exploatare unele porțiuni finalizate de drumuri reabilite, printre care figurează traseele Porumbrei-Sagaidac din raionul Cimișlia și Vărzărești-Nisporeni. Alt aspect investițional din această perioadă a fost finalizarea și demararea unor construcții de locuințe sociale în cadrul fazei II a „Proiectului de Construcție a Locuințelor pentru Păturile Socialmente Vulnerabile în Republica Moldova” finanțat de Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei. Astfel, a fost dat în exploatare primele 40 locuințe sociale la Călărași și au demarat construcțiile la Soroca. Totodată, a fost anunțat decizia guvernului ceh de a oferi finanțare pentru un proiect de dezvoltare regională cu tematica „Consolidarea capacităților actorilor locali și regionali în aplicarea instrumentelor de dezvoltare socio-economică echilibrată în Regiunea Sud”, care va contribui la consolidarea capacităților instituționale a autorităților de resort.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Distribuția uniformă a drumurilor reabilite în aspect geografic constituie un factor important în egalarea oportunităților de dezvoltare în regiuni. Anume, modernizarea rețelei de drumuri va contribui esențial la schimbarea climatului de afaceri în regiuni și la relansarea creșterii economice.
- Construcția locuințelor pentru păturile social vulnerabile este un factor important în micșorare proceselor migraționale din regiuni, precum și un instrument de ameliorare a sărăciei.

Principalele probleme depistate

- Aspectul instituțional de elaborare, gestionare și implementare a proiectelor regionale durabile în continuare rămîne a fi slab dezvoltat, în special aceasta se referă la autoritățile publice locale. Acest fapt, denotă necesitatea noilor proiecte de asistență tehnică pentru a fortifica și amplifica rezultatele deja obținute, precum și de identificare a noilor surse de finanțare a proiectelor regionale.
- Amplificarea lucrărilor de infrastructură nu au dus automat și la îmbunătățirea calității și optimizarea cheltuielilor. Deci, pentru a asigura efectul multiplicativ din construcția drumurilor este necesar de asigurat controlul strict al componentelor menționate din partea organelor de resort.

■ Politica socială și de ocupare a forței de muncă

Evoluții trimestriale majore

Executivul, în trimestrul trei, și-a concentrat eforturile în reglementarea mecanismelor pieței muncii și combaterii unor procese negative de ocupare informală. Astfel, a fost adoptat Legea cu privire la exercitarea unor activități necalificate cu caracter ocazional desfășurate de zilieri, avînd scopul principal reglementarea relațiilor dintre angajat și angajator pentru această categorie de lucrători. Legea respectivă stabilește clar domeniile economice care cad sub incidența reglementărilor, numărul de ore și de zile pentru activitățile ocazionale executate de zilier, cuantumul plății, modul de înregistrare a lucrătorilor zilieri, precum și derogările de la Codul Muncii pentru angajator. De asemenea, în perioada specificată a fost aprobat de către guvern Nomenclatorul lucrărilor cu condiții de muncă grele, vătămătoare și/sau periculoase la care este interzisă aplicarea muncii persoanelor în vîrstă de pînă la 18 ani și Normele de solicitare maxim admise pentru persoanele în vîrstă de pînă la 18 ani la ridicarea și transportarea manuală a greutăților. Documentele respective au scopul protejarea drepturilor și intereselor persoanelor cu vîrsta de pînă la 18 ani pe piața muncii, prin eliminarea celor mai grave forme ale muncii.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Aplicarea prevederilor Legii privind lucru prestat de zilieri va contribui la diminuarea fenomenului de ocupare informală a forței de muncă, în primul rînd în așa sensibil sector cum este cel agricol. Formalizarea relațiilor de muncă va fi posibilă, preponderent, datorită simplificării procesului de gestionare a acestui tip de contractanți și de raportare simplificată către autoritățile de resort, precum și unele abrogări de la Codul Muncii. În același timp, în rezultatul formalizării relațiilor contractuale vor avea de cîștigat și zilierii, datorită unui nivel de protejare socială mai ridicată și a unui nivel minim garantat de remunerare.

Principalele probleme depistate

- Aprobarea Legii menționate este un pas înainte în eforturile autorităților publice de a diminua amploarea relațiilor neformale pe piața muncii. Succesul scontat va depinde în mare parte de eforturile coordonate și consecvente a autorităților de control, în primul rînd de Inspectoratul de Stat a Muncii și a organelor de control financiar și fiscal al Ministerului Finanțelor. Totodată, prevederile din legea respectivă reglementează doar un segment al angajării informale, progresul în acest domeniu fiind dependent de mai mulți factori sistemici, cum ar fi relația dintre mediul de afaceri și autoritățile publice, combaterea angajării informale în alte sectoare, calitatea instituțională. Astfel, fără o abordare complexă și consecventă a problemei respective va fi greu de implementat o prevederile legii menționate.

■ Relații comerciale

Evoluții trimestriale majore

În perioada monitorizată, progresul major a reprezentat ratificarea Acordului de Asociere și implementarea provizorie a acestuia începînd cu septembrie curent. Totodată, relațiile comerciale cu Rusia s-au înrăutățit, cea din urmă introducînd

restricții la o serie de produse moldovenești, printre care conserve și produse de carne. Potrivit părții ruse, produsele moldovenești au continuat să pătrundă pe piața rusească, prin modificarea țării de origine în actele de proveniență a produselor. În contextul restricțiilor aplicate de Rusia, la solicitarea autorităților moldovenești, partenerii europeni au dublat contingentele de export fără taxe vamale stabilite în ZLSAC, aplicate deja începând cu luna august curent. În vederea sprijinirii producătorilor moldoveni, a fost adoptat Regulamentul privind modul de acordare a sprijinului financiar producătorilor de fructe, cu o sumă totală de 138 mil. lei. De asemenea, executivul a inițiat dialoguri cu partenerii externi (Banca Mondială, BEI, Polonia) în vederea identificării investițiilor pentru crearea infrastructurii de depozitare a fructelor și legumelor. Totodată, a fost propusă modificarea Regulamentului cu privire la clasificarea creditelor, oferind băncilor comerciale posibilitatea să restructureze creditele acordate fermierilor și respectiv să reducă presiunile financiare.

Tot în aceeași perioadă, autoritățile au stabilit instituția care urmează să monitorizeze modul de utilizare a asistenței financiare în valoare de 100 mil. euro oferită de către Polonia. De asemenea, a fost semnat un Memorandum de Înțelegere între Biroul pentru Taxe și Comerț a Departamentului Trezoreriei al SUA și Oficiul Național al Viei și Vinului (ONVV) din cadrul Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova ce prevede cooperarea în vederea promovării exporturilor de vinuri pe piața americană. De asemenea, ONVV a elaborat o Strategie, care urmărește o creștere a exporturilor de vinuri (100 de mii de litri anual) spre piața SUA, în următorii 3 ani, sub marca „Wine of Moldova”. În altă ordine de idei, a fost inițiat exportul de struguri de masă autohtoni în ambalaj ce corespund în totalitate standardelor europene, destinate pentru România, unde de asemenea au fost exportate alte produse agricole (mere, prune).

Impactul acțiunilor întreprinse

- De monitorizarea realizării proiectelor finanțate din creditul polonez va fi responsabilă Unitatea de implementare a creditului de asistență acordat de Guvernul polonez, creată în cadrul Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură a Ministerului Agriculturii. Printre responsabilitățile instituției se numără: asigurarea realizării și monitorizării procesului de finanțare a creditării pentru beneficiarii acordului; oferirea resurselor financiare prin intermediul diferitelor instrumente financiare; acordarea de servicii de instruire și consultanță pentru afaceri etc.
- Memorandumul semnat cu Biroul pentru Taxe și Comerț al SUA poate contribui la consolidarea relațiilor de parteneriat cu autoritățile relevante pentru promovarea produselor autohtone pe piața SUA.
- Contingentele de produse agricole exportate fără taxe în UE au fost dublate pentru următoarele categorii de produse: mere (de la 40 de mii de tone la 80 de mii), prune (de la 10 de mii de tone la 20 de mii de tone), struguri (de la 10 de mii de tone la 20 de mii de tone).

Principalele probleme depistate

- Aplicarea principiului “primul venit, primul servit”, precum și solicitarea unui împrumut adițional de la Banca Mondială pentru compensarea diferenței și a pierderilor suportate de alte categorii de producători, indică faptul că Regulamentul adoptat de executiv nu a fost suficient de cuprinzător și consistent. Neclaritățile legate de asistența financiară pentru producătorii afectați de sancțiunilor aplicate de Rusia au generat poziții ostile în rândul mai multor asociații de producători.
- Valorificarea exhaustivă a oportunităților ZLSAC în cazul produselor moldovenești interzise pe piața rusească nu este deocamdată posibilă din mai multe cauze, inclusiv necoresponderea cu cerințele de calitate și/sau cu standardele de comercializare pe piața europeană, dar și lipsa de branding la nivel european.
- În condițiile unor presiuni constante din partea Rusiei, autoritățile moldovenești nu reușesc să elaboreze mecanisme eficiente, consistente și interconectate de minimizare a impactului negativ asupra producătorilor autohtoni și a economiei în general.

■ Serviciul vamal

Evoluții trimestriale majore

În perioada monitorizată, a fost înregistrat un progres moderat în domeniul serviciului vamal. Au desfășurate consultări cu reprezentanții EUBAM, în cadrul cărora a fost apreciat sprijinul EUBAM în procesul de simplificare a vămuirii și implementării declarării electronice, dar și contribuția pentru consolidarea capacităților instituționale a Serviciului Vamal. A fost semnat un contract cu autoritățile chineze pentru livrarea și instalarea unui scanner staționar la postul vamal Leușeni-Albița, care va fi funcțional până la finele lui 2014. Potrivit Serviciului Vamal au fost lansat măsuri pentru informarea companiilor autohtone privind aplicarea scutiilor de taxe la produsele exportate în UE. În altă ordine de idei, conform deciziei executivului, începând cu 1 septembrie, în câteva posturi vamale a fost inițiată pilotarea procedurii de declarare electronică la operațiunile de import, pe o durată de 6 luni. De asemenea, a intrat în vigoare Hotărîrea executivului privind punerea în aplicare a prevederilor procedurile simplificate de vămuire și respectiv privind Agentul economic autorizat în Codul vamal, care permit modernizarea serviciului vamal și conformarea cu standardele europene.

Tot în aceeași perioadă, autoritățile moldovenești și cele ucrainene au convenit asupra facilitării exporturilor de produse agricole moldovenești către Ucraina. De asemenea, serviciile vamale ale României și Republicii Moldova au desfășurat acțiuni de intensificare a controalelor vamale destinate combaterii traficului ilicit cu produse de tutun. În urma evaluării Serviciului Vamal s-a constatat un grad ridicat de conformare la cerințele Acordului OMC pentru Facilitarea Comerțului, care se referă la optimizarea și facilitarea comerțului transfrontalier, precum și la metodele și tehnicile de simplificare a vămuirii.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Scannerul staționar va fluidiza substanțial traficul de mărfuri, durata scanării unui autocamion urmează să fie redusă de trei ori, constituind circa 3 minute.
- Declararea electronică la import permite facilitarea procedurilor de vămuire. Totodată, se vor reduce costurile, inclusiv costurile de staționare în zona de control vamal, de multiplicare a actelor și de achitare pentru serviciile brokerului vamal. Mai mult decât atât, aplicarea declarației electronice la importuri va reduce gradual necesitatea interacțiunii directe dintre operatorii economici și colaboratorii vamali, fapt ce va minimiza riscurile de corupție.
- Hotărîrea executivului privind detalierea în Codul Vamal a procedurilor de simplificare a vămuirii, dar și a modului de acordare a statutului de Agent economic autorizat (AEO). Aceste proceduri permit promovarea conformării voluntare cu legislația vamală, inclusiv acordarea mai multor facilități companiilor cu un grad sporit de încredere. Agenții economici autorizați pot beneficia de un număr redus de controale vamale, traversarea mai rapidă a frontierei. Totodată, procedurile vamale pentru mărfurile importate/exportate vor fi perfectate în regim prioritar. De asemenea companiile vor avea posibilitate de a alege locul efectuării controlului, inclusiv la depozitul său, fapt ce va reduce timpul și costurile. Adicional, Agenți economici autorizați pot beneficia de alte avantaje indirecte precum: recunoașterea drept partener de afaceri de încredere, întărirea securității și siguranței întreprinderii, reducerea costurilor. Totodată, Hotărîrea prevede asigurarea cadrului normativ necesar pentru negocierea cu partenerii din străinătate a mecanismului de recunoaștere reciprocă a Agenților Economici Autorizați.

Principalele probleme depistate

- Lipsesc dovezi concrete ce ar demonstra că Serviciul Vamal desfășoară acțiuni de informare a mediului de afaceri autohton cu privire la prevederile Acordului de Asociere.

■ Standardele, reglementările tehnice și procedurile de evaluare a conformității (domenii armonizate)

Evoluții trimestriale majore

În trimestrul 3, evoluții semnificative au avut loc în domeniul standardizării, unde au fost adoptate o serie de standarde europene, concomitent, fiind anulate standardele naționale conflictuale, inclusiv GOST-uri. Tot în această perioadă, a finalizat proiectul twinning în domeniul consolidării capacității MOLDAC. Partenerii europeni și-au exprimat deschiderea pentru sprijinirea unor noi inițiative dedicate sectorului de acreditare, de care depinde funcționarea eficientă a întregii infrastructuri a calității. De asemenea, a fost examinat nivelul de pregătire al țării pentru aderarea la Acordul multilateral al Cooperării Europene pentru Acreditare (EA MLA), în cadrul vizitei de lucru a Președintelui EA, Directorul Organismului Național de Acreditare din Germania, Thomas Facklam. Mai mult decât atât, autoritățile din cadrul MOLDAC au informat că pe 18 decembrie curent vor depune cererea pentru a deveni parte semnatară al Acordului de Recunoaștere EA MLA.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Aderarea la Acordul EA MLA va conferi încredere în produsele moldovenești pe piața europeană, și totodată va consolida sistemul național de asigurare a calității produselor comercializate pe piața autohtonă. Datorită încrederii piețelor globale față de EA MLA, prezența MOLDAC în lista semnatarilor acestuia, va facilita exporturile moldovenești. Astfel, odată ce produsele vor fi testate sau certificate de către organismele acreditate de MOLDAC, în calitate organism național aderent la EA MLA, acestea vor putea fi exonerate de noi testări pentru confirmarea calității la introducerea produselor pe piețele străine.

Principalele probleme depistate

- Deși procesul de adoptare a standardelor europene este în ascensiune, renunțarea la standardele învechite fie contradictorii (GOST-uri) este anevoioasă. Pe lângă reticența actorilor care participă la infrastructura calității, dar și a agenților economici, menținerea standardelor vechi este determinată de costurile de implementare a standardelor europene.

■ Eliminarea restricțiilor și optimizarea administrării (domeniile nearmonizate)

Evoluții trimestriale majore

Pe parcursul trimestrului 3, au avut loc întruniri a Grupului de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător la care au fost expuse spre dezbateri acte normative și legislative, precum și analize de impact ale acestor acte în diverse domenii care vizează direct sau indirect activitatea de întreprinzător. În continuare, vizibilitatea Centrelor de notificare și informare ale OMC, create în baza HG nr. 560 din 1.08.2012, a fost redusă. În contextul implementării provizoriei a prevederilor AA, centrele date urmează să devină un suport informațional important pentru agenții economici.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Grupul reunește în discuții principalii actori în domeniul antreprenorial, cu scopul îmbunătățirii politicilor de stat realizate în domeniu, în baza unor consultări pe verticală.
- În total trebuie să funcționeze cel puțin 5 Centre de notificare ale OMC, 2 în cadrul Ministerului Economiei și cîte unul la MAIA, Ministerul Finanțelor, Ministerul Sănătății și la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală. Printre atribuțiile Centrelor se numără notificarea secretariatului OMC și a țărilor partenere despre anumite reglementări cu incidență asupra comerțului exterior pe care le aplică autoritățile. De

asemenea, acestea trebuie să asigure comunicarea cu statele partenere și cu secretariatul OMC, pentru a prelua schimbările operate de țările partenere în domeniul reglementărilor cu privire la comerțul exterior. Funcțiile centrelor vor fi suplinite cu atribuții legate de informarea și notificarea pe marginea zonei de liber schimb cu UE.

Principalele probleme depistate

- Deși agenda întrunirilor Grupului de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător este disponibilă publicului larg pe pagina oficială a Ministerului Economiei, este dificil de evaluat impactul activității, nivelul și calitatea participării membrilor acestui grup, precum și gradul de relaționare cu societatea civilă. Se recomandă introducerea unor criterii clare prin care să poate fi evaluată eficiența respectivei platforme de relaționare între autorități și întreprinzători.
- Se atestă în continuare o vizibilitate redusă a activității centrelor de notificare și informare ale OMC, fapt ce poate crea impedimente la îndeplinirea atribuțiilor de informare și notificare care le revin lor odată cu lansarea propriu-zisă a ZLSAC.

■ Aspecte sanitare și fitosanitare

Evoluții trimestriale majore

În trimestrul 3, a fost înregistrat un progres mai degrabă moderat în domeniul sanitar și fitosanitar. A fost lansat proiectul „Suport la Fortificarea Sectorului de Siguranță a Alimentelor din Moldova”, sprijinit financiar de către Organizația Națiunilor Unite pentru Agricultură și Alimentație (FAO). Totodată, a fost aprobat planul de acțiuni pentru implementarea proiectului „Dezvoltarea capacității instituționale a ANSA de a efectua controale oficiale în conformitate cu acordul de asociere la zona de liber schimb”, care va începe în 2015, cu sprijinul financiar al Germaniei. Tot în această perioadă, a fost semnat „Planul de acțiuni pentru dezvoltarea unei strategii de comunicare la nivel european în domeniul sanitar veterinar și siguranța alimentelor”.

În vederea stabilirii procedurilor de monitorizare a reacțiilor adverse la produsele farmaceutice de uz veterinar administrate animalelor, a fost aprobat Ghidul de Farmacovigilență veterinară. Pentru a facilita exporturile de produse agricole în România și în alte țări UE, ANSA a publicat informația necesară pentru a se conforma cerințelor europene, inclusiv legislației UE, dar și lista laboratoarelor naționale de testare (7 laboratoare). Autoritățile moldovenești au semnat mai multe contracte cu partea română care oferă posibilitatea testării produselor alimentare moldovenești în laboratoarele din România. Totodată, autoritățile ANSA au anunțat despre construcția unor laboratoare moderne la patru puncte de trecere a frontierei, ceea ce va permite stoparea importurilor de produse neconforme. Cu sprijinul partenerilor români, la Chișinău a fost deschis un laborator fitosanitar, care permite depistarea a circa 250 tipuri de reziduuri de pesticide în legume și fructe.

În altă ordine de idei, autoritățile ruse au restricționat exporturile mai multor tipuri de produse (carne procesată, conserve). Totodată, începând cu 28 octombrie, pe motivul necorespunderii cu cerințele sanitare și veterinare impuse pe piața statelor Uniunii Vamale, vor fi sistate exporturile de produse din carne. Decizia a fost adoptată după ce un grup de experți din Rusia și Belarus au inspectat mai multe ferme și abatoare din țară. Anterior, Rusia a acuzat partea moldovenească de faptul că încearcă să introducă pe piața rusească produse interzise folosind documentație falsă și/sau prin intermediul altor țări (România, Belarus).

Impactul acțiunilor întreprinse

- Proiectul susținut de FAO are menirea să consolideze sectorul de siguranță a alimentelor conform standardelor internaționale și celor europene, cu atingerea unui nivel sporit de protecție a consumatorului.
- Ghidul de Farmacovigilență veterinară este important pentru deținătorii de certificate de înregistrare a produselor farmaceutice de uz veterinar, dar și pentru utilizatorii de produse farmaceutice de uz veterinar.

Acesta are drept scop ajutarea solicitanților și deținătorilor certificatelor să se conformeze cu cerințele legale privind farmacovigilența veterinară.

Principalele probleme depistate

- Pe lângă eforturile depuse pentru consolidarea capacităților de supraveghere a calității la produsele de origine vegetală, o atenție deosebită trebuie acordată managementului sanitar-veterinar la produsele de origine animală. În acest sens, este nevoie de asigurat infrastructura de testare și certificare a produselor de origine animală, precum și a procesului de producție corespunzător cu standardele europene. Ca urmare, această producție va deveni mai competitivă pentru a putea fi comercializată pe piața comunitară, dar și pe alte piețe externe.
- Decizia autorităților ruse este mai degrabă de ordin politic și face parte dintr-o serie de constrângeri aplicate de Rusia împotriva Republicii Moldova pentru semnarea și ratificarea AA. Cu toate acestea, problemele identificate de partea rusă cu privire la respectarea cerințelor sanitare și veterinare la livrarea cărnii de către producătorii din localitățile rurale trebuie să fie examinate în mod serios de către autoritățile moldovenești. Soluționarea acestor probleme va permite pregătirea sectorului dat pentru exportarea produselor de carne pe piața europeană.
- Autoritățile naționale nu au dezvoltat instrumentele necesare de comunicare privind cerințele ce trebuie îndeplinite de către exportatorii moldoveni pentru a facilita exporturile produselor agricole pe piața europeană. Prin urmare, sunt imperative mijloace de comunicare eficiente ce ar prevedea prezentarea legislației europene într-un limbaj simplificat și respectiv accesibil pentru toți producătorii moldoveni, familiarizați preponderent cu regulile și legislația necesare pentru a exporta pe piețele CSI.

■ Dreptul de stabilire și dreptul societăților

Evoluții trimestriale majore

În trimestrul trei, domeniul ce ține de perfectarea mecanismelor de protejare a drepturilor societăților, a fost atît în vizorul executivului, cît și a legislativului. Astfel, în Parlament a fost înregistrat proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 1134-XIII din 2 aprilie 1997 privind societățile pe acțiuni, care este preconizat să soluționeze problemele de protejare a acționarilor și modul de activitate corporativă a societăților pe acțiuni. Principalele modificări propuse, în primul rînd țin să ridice nivelul de protejare a intereselor și drepturilor acționarilor, precum și să ajusteze Legea privind societățile pe acțiuni la noile reglementări ale Legii privind piața de capital. De asemenea, modificările propuse vor contribui la ajustarea și eficientizarea cadrului de reglementare a societăților pe acțiuni, precum și simplificarea cerințelor și procedurilor pe probleme corporative. Executivul, la rîndul său, a aprobat un proiect de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, vizînd Legea nr. 220-XVI din 19 octombrie 2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, precum și Legea nr. 160 din 22 iulie 2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător. Modificările propuse în proiectul legii desăvîrșesc mecanismul de înregistrare a întreprinzătorilor individuali și persoanelor juridice, aducînd schimbări pozitive în modul de activitate a ghișeelor unice și prin stabilirea unui tarif unic de înregistrare a afacerii. De asemenea, proiectul respectiv conține și unele racordări la cerințele europene. Anume, în conformitate cu cerințele Directivei UE 2009/101/CE, se propun modificări la Legea nr. 200-XVI/2007 ce țin publicarea obligatorie pe pagina web a Camerei Înregistrării de Stat a informației din Registrul de stat al persoanelor juridice și al întreprinzătorilor individuali, precum și accesarea gratuită a informației din Registru.

Impactul acțiunilor întreprinse

- În cazul aprobării și transpunerii în practică a modificărilor legislative propuse de executiv și legislativ, vor fi optimizate mecanismele de înregistrare a unei afaceri. De asemenea, perfecționarea lucrului sistemului de ghișeu unic, suplimentat de funcții consultative pentru întreprinzători va ridica esențial calitatea serviciilor

oferite de autoritățile de resort, precum și se va diminua riscul de corupere. În același timp, publicarea informației privind agenții economici pe pagina web a Camerei de Înregistrări va contribui la sporirea transparenței instituționale a organului respectiv. Finalmente, modificările ce țin de reglementarea drepturilor și intereselor acționarilor, precum și a mecanismelor de guvernare corporativă vor avea un impact pozitiv asupra calității mediului de afaceri în Republica Moldova.

Principalele probleme depistate

- Făcînd unele progrese în domeniul reglementării afacerii, trebuie de menționat că ele rămîn a fi modeste. Principalii indicatori internaționali ce cuantifică dinamica progresului, inclusiv și Doing Business, elaborat de Banca Mondială arată că partenerii noștri din regiune se află pe poziții mai bune sau merg cu pași mai accelerați în implementarea reformelor în domeniul protejării investițiilor. De asemenea, blocajele și scandalurile corporative în cadrul consiliilor administrative a unor companii de talie, în primul rînd cele bancare, scot în evidență imperfecțiunea cadrului normativ de reglementare a activităților corporative în Republica Moldova.

■ Politica concurențială

Evoluții trimestriale majore

La începutul trimestrului trei Consiliul Concurenței a lansat Registrul Ajutoarelor de Stat, care a devenit complet funcțional din luna septembrie. Astfel, în baza acestui sistem informațional va avea loc centralizarea proceselor de stocare, prelucrare și analiză a informației cu privire la toate măsurile de ajutor de stat, furnizorii și beneficiarii acestuia, precum și statistica sectorială de alocare a ajutorului.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Crearea Registrului ajutorului de stat din Moldova va permite acumularea și prelucrarea centralizată a informației cu privire la măsurile și agenții din domeniul respectiv. Centralizarea și automatizarea resurselor informaționale ce țin de ajutorul de stat va facilita transparența procesului de alocare a asistenței, precum și va eficientiza distribuția resurselor de stat în sectoarele prioritare pentru dezvoltare. De asemenea, printre efectele scontate a acestui sistem informațional este minimizarea impactului negativ din partea asistenței de stat asupra mediului concurențial în economie.

Principalele probleme depistate

- Procesul de alocare a asistenței de stat, datorită corupției endemice în sectorul public, rămîne a fi unul netransparent, ducînd la alocarea suboptimă a resurselor publice limitate și la distorsionarea mediului de concurență în țară.

■ Statistica

Evoluții trimestriale majore

Printre principalele acțiuni întreprinse de către Biroul Național de Statistică în trimestrul monitorizat a fost testarea sistemului E-raportare la patru chestionare statistice lunare. După testarea sistemului, toți respondenții statistici după dorință pot transmite rapoartele lor exclusiv prin serviciul respectiv. Întru maximizarea utilității pentru agenții economici și instituțiile recipiente de date statistice, sistemul E-raportare a fost integrat pe portalul www.raportare.md, unde se pot depune și rapoarte în format electronic pentru Compania Națională de Asigurări în Medicină și Casa Națională de Asigurări Sociale.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Implementarea mecanismelor de raportare electronică va avea un impact pozitiv atât asupra agenților economici, cât și asupra BNS. Astfel, raportarea electronică reduce costurile de procesare, verificare, transmitere a datelor statistice pentru toți actorii implicați în acest proces. Respectiv, mecanismul dat va contribui la ameliorarea mediului de afaceri.

Principalele probleme depistate

- În pofida progresului înregistrat de digitizare a mecanismului de raportare statistică, există încă mult de făcut pentru a finaliza procesul respectiv. Luînd în considerare importanța datelor statistice pentru planificarea economică și, în același timp, costul procesului de raportare pentru agenții economice, este imperios de accelerat procesul de trecere la raportarea electronică în toate ramurile economice posibile.

■ Politica industrială

Evoluții trimestriale majore

În cadrul eforturilor de implementare a Acordului de Asociere cu UE, în semestrul trei au fost întreprinse un set de măsuri cu impact pe termen mediu asupra sectorului industrial al Republicii Moldova. Anume, țara noastră a semnat cu UE Acordul privind participarea la Programul pentru Competitivitate a Întreprinderilor Mici și Mijlocii (COSME) pe perioada 2014-2020, fiind prima țară din Parteneriatul Estic ce a aderat la acest program. Participarea la COSME deschide largi oportunități pentru IMM-urile din Moldova de cooperare în cadrul Rețelei Europene a Întreprinderilor și de dezvoltare a varii proiecte investiționale. De asemenea, programul respectiv presupune și asistență pentru stimularea competitivității întreprinderilor locale. Alt eveniment important pentru sectorul industrial, a fost că Ministerul Economiei a început primirea cererilor de finanțare pentru modernizarea echipamentului de producere. Acest tip de finanțare este acordat IMM în cadrul Programului de susținere și dezvoltare a sectorului IMM-urilor pentru promovarea eforturilor privind ajustările economice structurale și este finanțat din Fondul Partener al Grantului Japonez – Tranșa I-IV. Prin intermediul acestui program întreprinderii vor avea posibilitatea să-și procure echipament de producere în leasing cu un set de facilități fiscale.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Semnarea Acordului de Asociere oferă posibilitate agenților economici autohtoni de a accede și la un set de instituții comunitare ramurale, prima din ele fiind COSME. Aceste instituții, vor oferi vaste oportunități de colaborare și cooperare cu agenții economici din UE, transferul de cunoștințe, accesul la piețe noi, și nu în ultimul rînd asistența pentru dezvoltarea competitivității. În cea mai mare măsură, participarea la aceste organizații va facilita sectorul IMM din țară.
- Asistența financiară japoneză de finanțare preferențială a IMM din sectorul industrial, va contribui semnificativ la ajustarea structurală a economiei naționale. De asemenea, acordarea asistenței financiare acestui tip de întreprinderi va stimula oportunitățile de afaceri în sectorul industrial.

Principalele probleme depistate

- Deși în ultima perioadă sau deschis varii oportunități de asistență tehnică, financiară și de cooperare internațională pentru agenții economici autohtoni, dinamica transformărilor structurale în Republica Moldova merge extrem de lent. Pe lângă asistența acordată, este critic de promovat în continuare reformele structurale, în care ameliorarea climatului de afaceri atât pentru investitorii străini, cât și pentru cei locali, precum și îmbunătățirea calității instituțiilor publice.

■ Sănătatea publică

Evoluții trimestriale majore

În perioada monitorizată, Ministerul Sănătății a inițiat un set de măsuri de fortificare și îmbunătățire a sistemului de sănătate publică din Republica Moldova. Printre principalele inițiative trebuie de menționat aprobarea de către guvern a Programului național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2014-2015. Acest program a fost elaborat în conformitate cu legislația în vigoare, dar și luând în considerare recomandările organizațiilor internaționale, inclusiv Programul Națiunilor Unite pentru HIV/SIDA și Organizația Mondială a Sănătății. Elaborarea programului și includerea unor modificări, propuse de experții naționali și internaționali, va permite Republicii Moldova aplicarea la grantul Fondului Global pentru susținerea răspunsului național HIV în perioada de tranziție către un nou model de finanțare a sectorului. Alt document important, aprobat de executiv, a fost Programul național în domeniul alimentației și nutriției pentru anii 2014-2020 și Planul de acțiuni pentru anii 2014-2016 privind implementarea Programului național. Documentul respectiv transpune și prevederile aquis-ului comunitar la noi în țară, și anume a Cărții albe privind Strategia Europeană în domeniul nutriției, supragreutății și obezității, și a problemelor de sănătate legate de acestea COM (2007). Scopul final al Programului național este constituirea pînă la sfîrșitul deceniului unui sistem național funcționabil și eficient de supraveghere, monitorizare și evaluare în domeniul sănătății nutriționale, statutului nutrițional și a determinantilor cheie de influență.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Implementarea Programului național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA va permite finanțarea sectorială nu doar din contul surselor bugetare, dar și accesul la resursele financiare a organizațiilor internaționale. De asemenea, noul program va fortifica eforturile de combatere și prevenire a acestei maladii la nivel național, inclusiv și în raioanele de est a Republicii Moldova, cel mai grav afectate.
- Transpunerea în practică a prevederilor Programului național în domeniul alimentației și nutriției va contribui la crearea unui sistem consolidat la nivel național de supraveghere, monitorizare și evaluare a sănătății nutriționale. De asemenea, documentul specificat va contribui și la reducerea bolilor cauzate de nutriția precară, supragreutate și obezitate.

Principalele probleme depistate

- Problema bolilor cauzate de alimentarea necorespunzătoare rămîne a fi una importantă pentru populația din Republica Moldova, predominînd modelul de alimentare caracteristic țărilor sărace. De asemenea, sistemul actual responsabil de sănătatea nutrițională este unul fragmentat și dependent de donațiile externe, iar majoritatea indicatorilor de monitorizare nu pot fi dezagregați suficient pentru evaluarea dinamicii lor și de a analiza problemele legate de inegalitate.

■ Servicii financiare

Evoluții trimestriale majore

În pachetul de legi, pe care guvernul și-a asumat răspunderea, a fost inclusă și Legea privind modificarea și completarea unor acte legislative elaborată de Ministerul de Justiție și care include preponderent amendamente la Legea cu privire la gaj, cît și la alte legi care conțin reglementări asociate. Modificările aprobate au scopul de a facilita accesul la credit prin revizuirea reglementărilor cu privire la gajul mobilier. Astfel, ajustarea cadrului juridic actual va permite extinderea cercului de bunuri care pot constitui obiect al garanțiilor mobiliare, precum și de a extinde regimul de publicitate și stabilirea priorității între creditorii. De asemenea, este preconizat de a îmbunătăți protecția intereselor atît a creditorilor, cît și a debitorilor, stabilind o balanță între interesele lor, precum și de a facilita procesul de recuperare a creditelor garantate.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Modificările legislative menționate vor contribui la lărgirea spectrului de instrumente folosite ca gaj de creditori. În primul rând, agenții economici vor putea utiliza la scară mai largă valorile mobiliare ca gaj pentru contractarea creditelor de la bănci. De aceste amendamente legislative vor beneficia, nu în ultimul rând, întreprinderile micro, mici și mijlocii, care nu dispun de imobile pentru a obține credite garantate. Astfel, implementarea modificărilor inițiate de guvern va facilita accesul la finanțare de către companiile autohtone.

Principalele probleme depistate

- Deși Republica Moldova a înregistrat la capitolul acces la finanțare cel mai spectaculos progres în ratingul Doing Business 2015 cu 76 puncte față de 2014, există însă multe oportunități de îmbunătățire a domeniului respectiv. Astfel, la așa capitole cum este indicii de dezvoltare a infrastructurii de istorie creditară, numărul populației și agenților economici acoperiți de registrele barourilor private sau publice de creditare, precum și disponibilitatea publică a acestui tip de informație, țara noastră rămâne în urmă față de partenerii săi din regiune.

■ Controlul financiar și aspectele aferente

Evoluții trimestriale majore

În trimestrul trei au fost prezentate de către Curtea de Conturi un set de rapoart de audit privind utilizarea și gestionarea fondurilor publice. Anume, în perioada de gestiune s-a examinat rezultatele auditului la Direcția Sănătății a Consiliului municipal Chișinău, a Inspectoratului Fiscal Principal de Stat, a autorităților administrației publice locale din raionul Telenești, precum și a Serviciului Vamal. Controlul efectuat a scos în evidență un șir de neregularități, carențe și neconformări la precedentele audite efectuate de către Curtea de Conturi la toate instituțiile menționate, fiind propuse un set de recomandări. Instituțiile monitorizate urmează să raporteze organului de control, în decurs de șase luni, despre progresul implementării recomandărilor respective.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Controalele efectuate de Curtea de Conturi contribuie la eficientizarea cheltuielilor fondurilor publice. De asemenea, iregularitățile depistate constrâng actele de corupție și de neconformare, în același timp asigurând o transparență instituțională.

Principalele probleme depistate

- O problemă persistentă în relațiile dintre Curtea de Conturi și instituțiile monitorizate este neconformarea la recomandările făcute în urma controalelor. Acest fapt scoate în evidență capacitățile limitate a organului de control în constrângerea și monitorizarea recomandărilor făcute. Fără îmbunătățirea drastică a calității cadrului instituțional de justiție va fi practic imposibil de schimbat tendințele înrădăcinate.

■ Circulația capitalului și a plăților curente

Evoluții trimestriale majore

Printre principalele inițiative din perioada de monitorizare poate fi menționată elaborarea de către Banca Națională a proiectului de Regulament cu privire la operațiunile de piață monetară ale Băncii Naționale a Moldovei. Scopul noului regulament este ajustarea graduală la standardele Băncii Centrale Europene a cadrului legal ce ține de operațiunile pe piață monetară, precum și facilitarea implementării platformei unice de tranzacționare furnizată de Bloomberg Finance L.P. Principala distincție a noului regulament față de prevederile actuale constă în clasificarea operațiunilor de piață monetară al BNM, în dependență de așa criterii cum sunt periodicitatea, procedurile și obiectivele. De asemenea, regulamentul specificat stabilește instrumentele utilizate de BNM la efectuarea operațiunilor de piață, stabilește participanții eligibili pentru participarea la operațiunile de piață, precum și stabilește cerințele față de participanți. Alt eveniment important pentru piața de capital, a fost aprobarea de către executiv a proiectului de lege privind ratificarea

Convenției dintre Moldova și Malta pentru evitarea dublei impunerii privind impozitul pe venit. Convenția respectivă stabilește cotele impozitelor reținute la sursa de plată pentru agenții economici din ambele țări, pe fiecare tip de taxă și impozit.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Aprobarea Regulamentului cu privire la operațiunile de piață monetară va facilita procesul de ajustare graduală la standardele Bancii Central Europene a instrumentelor și procedurilor de politică monetară. Racordarea la standardele comunitare, în rîndul său, va facilita BNM în atingerea și menținerea obiectivelor sale fundamentale de stabilizare a prețurilor.
- Semnarea acordului bilateral dintre Republica Moldova și Malta va impulsiunea relațiile economice bilaterale, va crea condiții fiscale egale pentru agenții economici din ambele state, precum și va facilita cooperare autorităților fiscale în combaterea evaziunii fiscale.

Principalele probleme depistate

- În pofida eforturilor de îmbunătățire a cadrului normativ și a calității instituționale a BNM, sectorul bancar rămîne a fi susceptibil la deficiențele sistemului judiciar din țară. Practic, regulatorul bancar este limitat în unele măsuri de combatere a proceselor negative la nivel de conducere corporativă a băncilor, precum și de protejare a acționarilor de la transferul forțat a pachetelor de acțiuni.

■ Circulația persoanelor, inclusiv circulația muncitorilor și coordonarea politicilor de securitate socială

Evoluții trimestriale majore

În perioada monitorizată, au fost înregistrate progrese minore. Astfel, autoritățile moldovenești au semnat Acordul privind securitatea socială cu partea lituaniană. Potrivit acestui acord, statele semnatare urmează să achite partea de pensie calculată pentru perioada de muncă realizată pe teritoriul său și să o transfere persoanelor în țările în care acestea domiciliază.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Acordul privind securitatea socială prevede protejarea drepturilor sociale și economice ale moldovenilor emigrați. Prevederile acestuia se aplică față de persoanele care achită, fie au achitat contribuții de asigurări sociale anterior, în conformitate cu legislația ambelor sau a unuia dintre statele parte la Acord. Prin urmare, fiecare stat contractant urmează să achite partea de pensie calculată pentru perioada de activitate realizată pe teritoriul propriu. Astfel, pensiile vor fi transferate persoanei pe teritoriul statului în care aceasta domiciliază. Asemenea acorduri pot contribui la bunăstarea viitorilor pensionari din rîndul actualilor emigranți, astfel, fiind protejate drepturile sociale și economice ale cetățenilor moldoveni plecați la muncă în țările vizate.

Principalele probleme depistate

- Acorduri privind securitatea socială nu au fost deocamdată semnate cu alte state europene, are se numără printre țările de destinație (atît în prezent, cît și în trecut) a emigranților moldoveni, precum Italia, Grecia și Spania.

■ Drepturile de proprietate intelectuală și industrială

Evoluții trimestriale majore

În perioada monitorizată, nu au fost înregistrate progrese semnificative în domeniul proprietății intelectuale și industriale. În vederea promovării sistemului de protecție a indicațiilor geografice (IG), Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI) a desfășurat seminare de informare a producătorilor locali (cultivatorii de agris). Tot în aceeași perioadă, AGEPI a solicitat suportul Organizației Internaționale a Proprietății Intelectuale (OMPI) cu scopul dezvoltării sistemului național de IG. De asemenea, autoritățile din domeniu au prezentat o serie de produse agricole autohtone care pot fi promovate pe piața europeană prin intermediul IG, cum ar fi: nucile, prunele, pomușoarele, mierea etc. În altă ordine de idei, a intrat în vigoare Legea nr. 114 cu privire la AGEPI, adoptată la data de 3 iulie 2014. Noua lege prevede un aspect nou pentru legislația națională, mai exact, aceasta prevede norme generale cu privire la proprietatea intelectuală și obiectele de proprietate intelectuală.

Impactul acțiunilor întreprinse

- În cadrul seminarelor desfășurate de AGEPI au fost prezentate avantajele utilizării indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate, precum și creării grupurilor de producători în scopul promovării produselor autohtone. De asemenea, au fost abordate mecanismele de obținere a protecției pentru IG autohtone la nivel național și internațional.
- Folosirea IG poate constitui o modalitate eficientă de promovare a produselor agricole moldovenești pe piața europeană și alte piețe de desfacere. Aceasta oferă garanții privind calitatea și originalitatea produselor. Mai mult decât atât, produsele cu IG se vînd de regulă la prețuri mai înalte.

Principalele probleme depistate

- În continuare, numărul cererilor de înregistrare a IG și DO este extrem de mic, în prezent fiind înregistrate 2 DO (Ciumai și Românești), 3 IG pentru vinuri (Valul lui Traian, Codri, Ștefan Vodă) și una pentru rachiu (Divin). În comparație cu Moldova, în Georgia sunt înregistrate circa 30 de IG și DO, protejate la nivel local, dar și pe plan internațional, iar la nivelul UE figurează 3400 de IG.
- Instruiri în domeniul proprietății intelectuale sunt necesare pentru mediul de afaceri, în vederea sporirii interesului lui față de proprietatea intelectuală și respectiv atragerea investițiilor pentru dezvoltarea acestui domeniu.

■ Transport

Evoluții trimestriale majore

În trimestrul 3, au fost înregistrate mai multe progrese în domeniul transportului. Astfel, a fost deschis primul terminal feroviar cu ecartament mixt pentru produse lichide, în Portul Internațional Liber Giurgiulești, în cadrul unui proiect susținut financiar de către BERD. Potrivit autorităților, acest proiect de infrastructură creează oportunități noi pentru operațiunile de export-import cu statele UE, inclusiv prin intermediul transportului feroviar. A intrat în vigoare hotărîrea executivului privind introducerea începînd cu septembrie curent a numerelor de înmatriculare de culoare galbenă pentru transportul de călători. Aplicarea acestora rezultă din experiența europeană avînd drept scop atenționarea participanților la trafic, informarea pasagerilor, dar și responsabilizarea șoferilor care transportă pasageri și respectiv contracararea transportului ilicit.

Autoritățile au inițiat negocieri privind realizarea unui împrumut investițional în valoare de 100 mil. euro de la BERD și BEI pentru modernizarea rețelei feroviare din țară (infrastructura, comunicațiile și materialul rulant). În același context, a finalizat concursul pentru funcția de director al Întreprinderii de Stat „Calea Ferată”. Ca urmare, pentru această funcție a fost desemnat fostul șef al Combinatului de panificație „Franzețuța”, Eugeniu Baleca, demis în 2011 pentru prejudicii, cifrat în milioane de lei, adus întreprinderii de stat.

În aceeași perioadă, a fost realizată prima transbordare a cerealelor pe cale fluvială (rîul Prut). Totodată, autoritățile moldovenești au semnat cu partea română un Memorandum care prevede colaborarea în domeniul construcției

drumurilor și podurilor în regiunea râului Prut. În altă ordine de idei, au fost anulate restricțiile pentru cursele aeriene Chișinău-Moscova, ca urmare a deciziei de liberalizare a transportării aeriene cu această destinație începând cu 2014, adoptată în noiembrie 2012.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Terminalul feroviar cu ecartament mixt, inclusiv cu ecartament european, face posibil importul de carburanți din România, totodată, asigurând o conexiune dintre Republica Moldova și alte state europene.
- Plăcile de înmatriculare de culoarea fondului galben eliberate pentru "Transportul auto de călători în folos public" prevăd un control mai strict a respectării normelor legale care reglementează circulația pe drumurile naționale. Aceasta mai presupune verificarea efectuării inspecției tehnice, simplificând identificarea persoanelor care practică ilegal activitatea de transportare a pasagerilor etc.
- Folosirea râului Prut pentru activități de transportare a produselor contribuie la facilitarea anumitor operațiuni de import-export, în particular din punct de vedere logistic, dar și diminuează esențial costurile de transportare. În linii generale, dezvoltarea capacităților de navigare pe Prut creează diverse avantaje economice (intensificarea relațiilor comerciale, locuri de muncă etc.), contribuind la dezvoltarea regională și în particular a regiunilor din Sudul țării.

Principalele probleme depistate

- Doar 1/3 din numărul total de conducători auto implicați în transportarea pasagerilor s-au conformat prevederilor privind introducerea numerelor de înmatriculare pe fundal galben, deși aceștia au avut la dispoziție 6 luni. În contextul numărului mare de accidente rutiere cu implicarea transportului de pasageri, aplicarea numerelor de înmatriculare de culoare galbenă pe toate unitățile de transport de pasageri este imperativă. Un mecanism de monitorizare a acestui tip de transport trebuie să fie instituit, care să conțină informație publică despre inspectarea și respectiv starea tehnică a unităților de transport, numele și experiența conducătorilor, tarifele aplicate, dar și modalitățile prin care pot fi sesizate autoritățile în cazul unor nereguli.
- Deocamdată oportunitățile economice generate de activitățile de transportare pe râul Prut sunt reduse. Dezvoltarea ulterioară a potențialului său economic depinde de activitățile de amenajare a râului pentru operațiuni de navigare (curățarea integrală a Prutului).
- Procesul de selectare a noului director al Întreprinderii de Stat „Calea Ferată” a fost netransparent. De asemenea, ridică semne de întrebare procesul propriu-zis de promovare a candidaților pentru etapa finală a concursului. Astfel, pentru a asigura un concurs echitabil se presupune că în etapă finală trebuie să ajungă cel puțin doi candidați. Mai mult decât atât, în vederea promovării bunei administrări a bunurilor publice este inadmisibilă promovarea în funcții de conducere a întreprinderilor de stat a persoanelor care anterior au prejudiciat direct sau indirect statul.

■ Societatea informațională

Evoluții trimestriale majore

În trimestrul 3, în sectorul monitorizat a fost constatat un progres semnificativ. Autoritățile au desfășurat campanii de promovare a plăților fără numerar, precum și a plăților prin sistemul MPay. Au fost lansate o serie de aplicații electronice care vizează eficientizarea și transparentizarea serviciilor publice. Astfel, cetățenii au primit accesul la aplicația e-Traffic, disponibilă pentru platformele Android și iOS. Aplicația este utilă pentru a recepționa notificările despre încălcările regulilor de circulație, surprinse de către camerele de supraveghere. De asemenea, această a fost conectată la MPay, ceea ce face posibilă achitarea amenzilor direct de pe telefonul mobil. În altă ordine de idei, a fost propus spre consultare publică proiectul de hotărâre a Guvernului „cu privire la Serviciul Guvernamental de Notificare (MNotify)”. Aplicația dată permite notificarea utilizatorilor despre producerea anumitor modificări de către ministere,

autorități administrative și alte structuri cu privire la structura serviciilor sau a modalităților de prestare a acestora. Tot în această perioadă a fost lansat serviciul e-Visa. Procesul de digitizare a fondului de arhivă cadastrală a fost inițiat, fapt ce prevede digitizarea a 20 milioane de acte cadastrale și elaborarea unui sistem informațional pentru administrarea actelor digitizate.

În vederea implementării eficiente a Sistemului Informațional automatizat "Registrul de Stat al Controalelor" (RSC), Centrul de Governare Electronică și Cancelaria de Stat au organizat instruirii. De asemenea, a fost aprobată Hotărârea privind Serviciul guvernamental de jurnalizare MLog. Aceasta constituie un serviciu centralizat ce oferă un mecanism securizat și flexibil de jurnalizare și audit, asigurând evidența operațiunilor. În perioada monitorizată, autoritățile au adoptat măsuri privind desfășurarea unor instruirii dedicate utilizării sistemului "e-Factura" pentru reprezentanții autorităților publice centrale și instituțiilor subordonate acestora. Totodată, acestea prevedeau acțiuni de conectare a autorităților care nu utilizează acest sistem în prezent, pînă la 1 septembrie 2014.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Aplicația e-Traffic poate fi descărcată și utilizată gratuit. Aceasta informează utilizatorii despre o serie de încălcări, cum ar fi: numărul documentului intern al poliției, numărul articolului încălcat al Codului Contravențional, descrierea încălcării, locul încălcării, punctele de penalizare, suma minimă și maximă a amenzii.
- Aplicația MNotify prevede notificarea în cadrul sistemelor informaționale deținute de ministere, autorități administrative și structuri organizaționale din sfera lor de competență, precum și alte instituții publice, prestatoare de servicii publice.
- Registrul de Stat al Controalelor reprezintă o platformă online comună, în proces de dezvoltare, care permite planificarea și evidența automatizată a efectuării controalelor planificate și inopinate.
- Proiectul privind digitizarea datelor cadastrale vizează sporirea eficienței Serviciului Cadastral, prin asigurarea infrastructurii corespunzătoare. Printre obiectivele majore se numără: îmbunătățirea controlului informației, asigurarea securității informației și a datelor cu caracter personal, posibilitatea urmăririi permanente a stării în care se află documentele (ciclul de viață și fluxuri de lucru), posibilitatea accesării istoricului documentelor.
- La o lună de la lansarea serviciului e-Visa au fost procesate circa 70 de vize în regim online. Acest serviciu facilitează substanțial obținerea vizelor datorită: reducerii timpului necesar pentru solicitarea și primirea vizei, eliminării necesității procesării manuale a datelor la oficiile consulare, reducerii timpului pentru analizarea dosarelor, obținerea vizei prin poșta electronică.
- Serviciul MLog va permite crearea rapoartelor ce pot fi folosite la analiza activității unui sistem informațional, evaluarea performanțelor profesionale ale funcționarilor responsabili de administrarea unui sistem informațional, precum și în procesul de evaluare a performanței colective a subdiviziunilor structurale/autorităților sau instituțiilor publice responsabile de gestionarea unui sistem informațional.

Principalele probleme depistate

- Serviciul e-Traffic poate transmite notificări doar din momentul abonării la modulul de notificare, astfel încălcările comise pînă la utilizarea aplicației nu vor putea fi vizualizate. Acest aspect exclude posibilitatea vizualizării istoricului încălcărilor comise de către utilizator.
- Platforma electronică a Registrului de Stat al Controalelor necesită în continuare îmbunătățiri semnificative și uniformizarea informației accesibile în cele trei versiuni lingvistice. Mai mult, platforma trebuie să includă informație accesibilă inclusiv pentru publicul larg.

■ Achiziții publice

Evoluții trimestriale majore

În perioada monitorizată, în domeniul achizițiilor publice au fost înregistrate evoluții minore. Ministerul Finanțelor a operat modificări la Ordinul Nr. 103 din 03.09.2012 privind lansarea în regim pilot a Sistemului Informațional Automatizat “Registrul de stat al achizițiilor publice” (SIA RSAP). Ca urmare, a fost extinsă lista autorităților contractante ce urmează să folosească procedurile de achiziții publice de tip “Licitație publică” și “Cerere a ofertelor de prețuri” exclusiv prin intermediul SIA RSAP. Numărul acestora s-a majorat de la 98 până la 149. În vederea aplicării mai eficiente a Registrului de stat al achizițiilor publice de către autoritățile contractante, Agenția pentru Achiziții Publice a desfășurat o serie de instruiri. Totodată, au fost semnalate probleme legate de achiziționarea combustibilului solid, necesar pentru încălzirea instituțiilor de învățământ. Demersul Agenției de Achiziții Publice privind urgentarea procedurilor de achiziționare a cărbunelui, lansat la începutul trimestrului 3, a fost urmat de altul referitor la prezentarea contractelor de achiziție ce ar confirma procurarea combustibilului dat. În această situație pot fi evidențiate cel puțin două probleme: (a) lipsa unei planificări eficiente a procesului de achiziții publice de către unele autorități contractante; și (b) întârzieri în procesul de prezentare a contractelor de achiziții.

Impactul acțiunilor întreprinse

- SIA RSAP reprezintă un instrument electronic ce facilitează procesul de achiziții publice, asigurând un nivel ridicat de transparență și publicitate a rezultatelor achizițiilor publice.

Principalele probleme depistate

- În domeniul achizițiilor publice persistă în continuare probleme legate de transparență, precum: (i) publicarea sporadică a achizițiilor publice; (ii) accesul minim a publicului la informația despre procesul de achiziții (într-un limbaj accesibil); (iii) lipsa accesului la documentele de raportare (etapa post-achiziție); (iv) executarea necorespunzătoare a contractelor.

■ Impozitarea

Evoluții trimestriale majore

În trimestrul 3, executivul și-a asumat responsabilitatea politică pentru un set de legi, printre care legea privind modificarea și completarea Legii bugetului de stat pentru anul 2014. Rectificarea bugetului a fost explicată inclusiv prin necesitatea achitării compensațiilor în agricultură pentru producătorii afectați de restricțiile de ordin comercial aplicate de Rusia. Mai mult decât atât, din același set de legi face parte legea privind anunțarea unei vacanțe fiscale până la 30 noiembrie 2014 pentru producătorii și procesatorii de fructe și legume, afectați de limitările exporturilor pe piața rusească. Prin urmare, aceștia nu vor fi penalizați pentru neplata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, neachitarea, achitarea tardivă sau achitarea incompletă a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în perioada de până la 30 noiembrie 2014. În altă ordine de idei, a avut loc prima rundă de negocieri asupra Acordului între Republica Moldova și Georgia pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit și pe capital.

Impactul acțiunilor întreprinse

- Un asemenea acord cu Georgia poate crea oportunități pentru dezvoltarea și intensificarea relațiilor economice bilaterale. Scopul acestui acord este de a elimina dubla impunere a veniturilor și capitalului cetățenilor și agenților economici din ambele țări. De asemenea, acesta prevede atragerea investițiilor străine, precum și sporirea cooperării între autoritățile fiscale respective privind combaterea evaziunii fiscale la nivel internațional.

Principalele probleme depistate

- Convenții privind evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale nu au fost semnate cu toate țările membre ale UE (cu cel puțin jumătate din 28), ceea ce creează obstacole în procesul de atragere a investițiilor străine din Europa.